

Ceskoslovenský týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 24. SEPTEMBER 1973 • POSTFACH 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 38 • PRES S. FR. 1.00

Proč? A na jak dlouho?

Stalo se něco nečekaného: od večera desátého září přestalo sovětské rušení Hlasu Ameriky, BBC a Deutsche Welle. Neplatí to jen o programech, vysílaných v ruštině, ale také o programech v jiných jazycích, jimiž se mluví na území Sovětského svazu, zejména v gruzínštině, arménštině a uzbečtině.

V amerických vládních kruzích se zastavení rušení uvedených západních rozhlasových stanic považuje za so-

větský ústupek veřejnému mínění na Západě. Několik dní po onom zastavení totiž znovuzahájila svou práci konference o evropské bezpečnosti a spolupráci v Ženevě. Otázka sovětského rušení rozhlasových programů ze zahraničí byla sovětským činitelům vždycky náramně nepříjemná, zvláště však na této konferenci, která si svobodnou výměnu ideí zařadila na přední místo agendy.

Všechny tři západní vysíláče, Hlas Ameriky, BBC a Deutsche Welle, vysílaly bez rušení do Sovětského svazu pouze programy v angličtině a němčině. Relace sovětského oddělení Hlasu Ameriky byly vždy rušené — se dvěma výjimkami. Jedním delším obdobím v červnu 1963, které předcházelo podpisu částečné smlouvy o zastavení zkušebních atomových výbuchů a končící sovětskou invazí do Československa v srpnu 68, a potom pětačtyřicetiminutovým přerušením sovětského rušení Hlasu Ameriky, 24. června letošního roku, které umožnilo sovětským posluchačům vyslechnout Brežněvův americký projev. Zdá se nám, že není nesnadné uhadnout příčinu té náhlé shovívavosti sovětské vlády vůči Hlasu Ameriky, britskému vysíláči BBC a německé Deutsche Welle z Kolína nad Rýnem. Sověti se jednak pokoušejí umlčet zahraniční tvrzení, ale také výroky svých vlastních dissidentů o nesvobodě informací, a překazit tak záměr některých západních delegací na evropské bezpečnostní konferenci, které chtěly otázku potlačování svobody informací v Sovětském svazu otevřeně nastolit. Na druhé straně je tu však velmi pravděpodobně ještě skrytá taktika: sovětská vláda chce tímto ústupkem v otázce rušení oficiálního vysílání Spojených států získat argument do debaty o další užitečnosti neoficiálních amerických rozhlasových stanic, Svoboda a Svobodná Evropa, jejichž relace jsou ovšem nadále v Sovětském svazu a dalších zemích určení rušení,

Tlak vzbudil protitlak

Americký senát jednomyslně odsoudil způsob, jakým sovětská vláda zachází se svými občany, kteří vystupují jako obránci lidských práv, jež tato vláda potlačuje. Senát tu — jaksi — hodil rukavici prezidentu Nixonovi. Vyzývá ho, aby učinil konec represáliím sovětských intelektuálů tím, že bude vyvíjet nutný tlak v tom směru při probíhajících obchodních a odzbrojovacích jednáních. V rezoluci, kterou senát jednohlasně odhlasoval, se mimo jiné říká, že "... intenzivní a všeobecná kampaň sovětské vlády zdiskreditovat ty, kteří vystoupili proti pronásledování politických a intelektuálních dissidentů hluboce uráží svědomí svobodných lidí ...". A že — "... vědec Andrej Sacharov, spisovatel Alexander Solženicyn, historik Pjotr Jakir a ekonom Viktor Krasin prokázali obrovskou odvahu a intelektuální čestnost ...". Atmosféra těchto dní je ve Spojených státech zvláštní: na jedné straně je tu snaha vlády normalizovat vztahy s Moskvou, na druhé stále rostoucí odpor amerických intelektuálů vůči metodám

kremelské vlády. Dva extrém, které mají, do jisté míry, protipól v Sovětském svazu. Tam, na jedné straně vláda také chce co nejrychleji normalizovat vztahy s Amerikou, na druhé straně ovšem táž vláda krutěji, ostřeji a na širší bázi než dříve, pronásleduje nesouhlasící intelektuály. A zároveň těch nesouhlasících a zdaleka nejen intelektuálů, — v Sovětském svazu přibývá, respektive — hlásí se odhodlaněji a otevřeněji, zřejmě právě ve snaze upozornit Západ, vyvolat jeho reakci. "Druhé Rusko" mobilizuje. Situace tedy, která, jak v Americe, tak v Rusku by se dala vyjádřit otázkou: "Kdo s koho"? Uvědomí si prezident Spojených států, že se mu naskýtá příležitost zmírnit útlak uvnitř Sovětského svazu? Zbraň má: je ji sovětská nutnost obracet se na Západ, zejména na Spojené státy o ekonomickou pomoc. Rozhodne se užít této zbraně? Věří anebo nevěří, že je Kreml ochoten k ústupkům? Je — ostatně — Kreml ochoten k ústupkům? Zdá se, že ano, třebaže by se muselo

vyzkoušet, kam až je ochoten jít. (Když se to nevyzkouší, tak se to nezjistí). V minulých dnech přestalo sovětské rušení ruského vysílání Hlasu Ameriky a některých dalších stanic. To je podstatný ústupek, vyvolaný naprostou nechutí sovětů diskutovat se Západem na Evropské konferenci své omezení toku svobodných informací. Západ je jedinou nadějí utlačených v Sovětském svazu, ale i v Československu a všech zemích za železnou oponou. Nikoli vnitřní revoluce či reformy (Československo roku 1968 je toho zatím nejposlednějším důkazem), nikoli třetí světová válka, ale tlak Západu může v této době pomoci sovětským a satelitním obyvatelům ulehčit život. Trochu. Ale i trochu je lepší nežli nic a ta trochu, která by dnes dveře svobodě otevřela, může je zítra otevřít dokořán. Kdo s koho? Kdy? Jak? Nakolik? Ano anebo ne? To jsou otázky, na které jediné rozhodnost Západu, zejména odhodlanost Spojených států, může teď zjistit odpovědi.

J. H.

BREŽŇEV REAGUJE

Na své oficiální návštěvě Bulharska pronesl Leonid Brežněv řeč, v níž — opatrně, ale přece — reagoval na jednomyslné odsouzení amerického senátu pronásledování dissidentů v SSSR. Řekl, že by nebylo radno, aby Západ kladl podmínky týkající se vnitřní sovětské politiky při ekonomických a dalších jednáních se SSSR. Zdůraznil zároveň, že Sovětský svaz si upřímně přeje mír, že spolupráce je nutná a užitečná, a že by bylo velmi zlé, kdyby se nyní jedinečná příležitost k nastolení trvalého míru proměškala. Sovětský tisk současně uveřejnil ostrou kritiku amerického senátu a jeho hlasování označil za hrubé vměšování do vnitřních záležitostí SSSR.

Jednou větou

U příležitosti oslav padesáti let Československých aerolinií byl podniku ČSA udělen Řád republiky. • Na třídní návštěvu Prahy přiletěla starostka města Luxembourg paní C. Fleschová. • Koryto Labě musí být do roku 1976 nejen vyrovnáno, ale i prohloubeno, aby řeka mohla sloužit jako hlavní dopravní cesta pro uhlí do Chvaletické elektrárny. • Dvanáctkrát kolem zeměkoule je délka dráhy, kterou ujede 160 řidičů se 117 vozidly Dopravního podniku města Hradec Králové za rok. Přepraví přitom skoro 30 milionů osob. •

Poučení z Chile

Karel Jezdinský

Československo a Chile začínají ve výslovnosti společnou hláskou. Dělí je velká vzdálenost a společného mají vlastně jen málo. Obě země — Československo kdysi — a Chile donedávna, byly považovány za tradiční demokracie na svém kontinentě. Ted', po chilském puči, však počali mnozí komentátoři uvádět jména obou zemí vedle sebe. Podle jejich názorů v obou případech ztroskotal experiment s třetí cestou. V Československu se Dubčekovo vedení pod silným lidovým tlakem pokoušelo zapojit do socialistických prvků demokracie. V Chile, naopak, usiloval prezident Allende o prosazení socialistických reforem v demokra-

tickém státním ústrojí. Československý pokus selhal — když ho Moskva vojensky potlačila. Chilský pokus selhal sice vnitřním pučem, nicméně však následkem spoleného úsilí všech odpůrců socialismu. Demokraticky zvolená vláda byla svržena krajně násilným, krvavým, nedemokratickým způsobem. Paralela je podle mého soudu nepřesná, situace, okolnosti a pohnutky se v obou zemích značně lišily. Faktem však zůstává, že vývoj v obou zemích nahlal vodu na mlýn těm, kteří tvrdí, že jakýkoli pokus o sloučení demokracie a socialismu je předem odsouzen k zániku.

Prezident Allende nebyl komunist, nýbrž typ jihoame-

rického levicového sociálního demokrata a lze věřit, že to myslel stejně upřímně jak se socialismem, tak i s demokracií. Dopustil se jistě i řady chyb, když některé reformy prosazoval příliš unáhleně a když se čas od času ocítil ve vleku radikální levice komunisticko-castrovské orientace, která ho ovšem považovala jen za zed' a která by ho zřejmě odhodila, kdyby se nemusila skrývat za lidovou frontu a kdyby k tomu bývala měla dost sil a prostředků.

Nyní tvrdí vojenská junta, že svým pučem zabránila občanské válce. To je opět podobné tvrzení, jaké užívají obhájci sovětské intervence v

Pokrač. na straně 2)

O ČESKOSLOVENSKU

Hledají se redaktoři . . .

Husákov režim se nekrývá tím, že zbavil stovky lidí jejich novinářského zaměstnání. Na jejich místa přišlo už po roce 1969 mnoho mladých, nezkušených lidí. Ani těch však není dost. Svědčí o tom nový inzerát Českého rozhlasu, který vyhlašuje konkurs na obsazení redaktorských míst pro oblast ekonomickou, kulturní, vědecko-technickou, umělecké publicistiky, humoru a satiry, vážné hudby, malých hudebních žánrů a mládežnického vysílání. Hledají se dále režiséři, dramaturgové, hlasatelé, zvukoví mistři. Přihlásit se prý může "každý bezúhonný čs. občan".

O starých mincích

Světového numismatického kongresu, který se konal ve Spojených státech, se zúčastnil i zástupce příslušného oddělení Moravského musea v Brně. Na kongresu referoval o základech středověkého mincovnictví na území Velké Moravy a o počátcích československého středověkého mincovnictví, které tvoří v evropském vývoji důležitý článek.

Armádní spartakiáda

Od 2. do 11. září se konala v Praze III. letní spartakiáda "spřátelených armád", to jest zástupců vojsk Varšavské smlouvy, Kuby, Mongolska a severního Vietnamu i Koreje. Kromě lehkotletických soutěží byly na pořadu i disciplíny motoristické a letecko-akrobatické.

Stroje v Brně

Letos se konal 15. mezinárodní strojírenský veletrh v Brně. Zúčastnilo se ho na 1600 vystavovatelů z 31 zemí. Čs. závody z resortu ministerstva hutnictví a strojírenství dodaly do Brna přes 5200 exponátů, z toho 440 novinek. Z automobilů byly například představeny nové vozy Škoda 110-R Coupé, 110-LS a sportovní vůz 120 A-2 Rallye. Kopřivnická automobilka vystavovala nový luxusní typ Tatry 613. Objevily se i nové typy traktorů s předními hnacími nápravami a v expozici olomoucké Sigmy zařízení pro jadernou energetiku a odstředivé čerpadlo z umělé hmoty, schopné vzdorovat i velmi agresivním kapalčinám.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Styky s Rumunskem

V posledních letech roste výměna strojů a zařízení mezi Československem a Rumunskem. Čs. závody se podílejí např. na výstavbě rumunských přístavů a dodaly zařízení pro dvě tepelné elektrárny. Rumunské podniky zase v Československu realizovaly některé projekty v občanské i průmyslové výstavbě, mimo jiné hotel v Chrudimi. V příštích letech postaví urologickou kliniku v Praze a rozšíří sklárnu v Hostomíciích.

Nová ložiska

Ve známém kladenském uhelném revíru budou po roce 1980 pouze dva moderní velkodoly, především důl Nejedlý, s roční těžbou asi milion tun uhlí. Nová ložiska byla ovšem objevena jinde. Na Slánsku se našly zásoby uhlí, přesahující až dosud vytěžené množství v revíru kladenském. Zhruba stejné zásoby má mít i zkoumaná oblast mělnická.

O učebních pomůckách

V Praze se sešla konsultativní porada ředitelů východoevropských podniků, které vybavují školy učebními pomůckami a didaktickou technikou. Mají společně dohodnout otázky plánování, distribuce, vývoje a tvorby učebních pomůcek.

Divadelní kongres

V Praze zasedal 7. mezinárodní kongres divadelní vědy, tentokrát na téma "Podíl herců na divadelní reformě z přelomu 19. a 20. století". Kromě konference v Karolinu navštívili účastníci Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi, zámecké divadlo v Litomyšli a různé kulturní podniky.

Postýlka pro Husáka

Nedostatečně zabezbený trh se může někdy projevit až "na nejvyšší úrovni". Na dožínkách v Olomouci oznámil předseda vlády Štrougal — jako by v žertu —, že cestou letadlem z Prahy ho generální tajemník ÚV KSČ Husák žádal, jestli by nemohl pro jeho novou vnučku opatřit dětskou postýlku; že ji sám nemůže sehnat. Štrougal agitačně dodal, že ji samozřejmě sežene, a to nejen pro Gustava Husáka, ale pro všechny občany, kteří ji potřebují.

Poučení z Chile . . .

(Dokončení z 1. strany)

Československu. V československém případě je to jasný nesmysl a v Chile, nesporně zmítané tvrdými politickými boji, se nedá dokázat, že by se pro politickou krizi nebylo našlo ústavní, demokratické řešení. Ostatně chilský vývoj za Allendu si nevyžadoval obětí na životech, junta jich má za několik dní na svědomí stovky.

Znárodnovací pokusy oslabil v první fázi chilské hospodářství, k čemuž však nesporně přispěli také ti, kdo se v jihoamerických poměrech stále brání nutným sociálním reformám, které by aspoň částečně vyrovnaly propast mezi jednotlivými vrstvami obyvatelstva.

Allendova pozice byla stížená také tím, že ačkoli jako prezident získal ve volbách relativní většinu, opozice měla zase většinu v parlamentu a mohla zabraňovat prezidentovým rozhodnutím. To je ovšem situace obdobná té, která existuje například ve Spojených státech a nijak neznamená, že by vzniklé problémy měli řešit vojáci. Převrat v Chile vyvolal oprávněný nesouhlas ve většině zemí světa, přičemž nás nesmí mást skutečnost, že krokodýlí slzy prolévají také komunistické vlády u moci. Rudé právo už v celku potěšené konstatovalo (14. září), že Chile těchto dnů znamená i "přesvědčivou porážku sociálně-demokratických iluzí o třídním smíru". To je nepokrytá nářezka na Allendeho za to, že neprosazoval své — a ještě pak komunistické cíle — terorem. Vojenský puč v Chile bude mít právě ten neblahý následek, že komunističtí radikálové budou nyní dokazovat, že sociální reformy nelze provést bez násilné revoluce a budou opět — jako jedině pravoplatný — vyzdvihoval příklad Castrovy Kuby.

Co zjistila kontrola

Český výbor lidové kontroly kritizoval — zřejmě exemplárně — národní podnik Lachema Brno (výroba čistých a speciálních chemikálií) za vážné nedostatky ve výrobě, v řízení a v obchodní činnosti. Prý byly nesprávně prosazovány podnikové zájmy "na úkor společnosti", vedoucí pracovníci podniku nadlepšovali plnění hospodářských výsledků. Výbor také podrobil kritice činnost kulturně-výchovných zařízení v českých zemích.

ZA JIMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Násilná smrt presidenta Allendeho učiní z jeho jména pro radikály navíc ještě symbol. Nezasloužené, neboť Allende se k jejich krajnostem nehlásil. Nelze, než souhlasit se slovy senátora Edwarda Kennedyho, který zdůraznil, že nikdo, bez ohledu na to, jaký měl názor na Allendovu politiku nesmí zapomenout,

že Allende byl legálně zvolen do úřadu hlasy chilského lidu.

Jeho odpůrci z řad demokratické opozice si snad mohli přát, aby byl opět hlasy lidu poražen. Z toho, co se stalo, však žádný demokrat nemůže mít radost. V Chile, podobně jako před pěti lety v Československu, byla demokracie knockoutována.

Problémy střední školy

Československé střechy školy prošly od roku 1945 celou řadou nejdrůznějších reforem, od politických přes organizační až po skutečně pedagogické. Přesto se tento důležitý školský úsek dodnes nedostal na úroveň moderní doby. Jak bylo znovu v tomto roce zjištěno, mají absolventi gymnázií i středních odborných škol potíže při dalším studiu nebo při nástupu do praktického života. Ukazuje se, že ani jeden z oněch typů škol nedává mladým lidem dostatečně široké všeobecné vzdělání a s tím spojenou — diferencovanou — odbornou předpřípravu pro předem zvolený obor. Především stále stoupající technické nároky výroby a nejdrůznějších lidských činností vyžadují větší počet lidí s úplným středním vzděláním. Jako zásadní reforma se perspektivně v Československu připravuje přechod z 13-leté na 12-letou přípravu k maturitě, prakticky tak, že na střední školu se bude postupovat už z 8. třídy školy základní. Má se zlepšit a sladit s potřebami společnosti výběry volitelných předmětů; konkrétně v předposlední a poslední třídě gymnázií tak, aby vedl žáky k matematicko-přírodovědnému a k technicko-ekonomickému studiu či ovlivňoval přípravu pro praxi. Na odborných školách se rozšiřují tematické celky výpočtové techniky, přidává se učební obor o ochraně a bezpečnosti práce, jakož i osnovy pro studium pracovníků kádrových a personálních útvarů. Na zemědělských školách se upravují učební plány pro drůbežářství a vinařství.

Ovšem ani tato reforma se neobejde bez politických nátlaků. V posledních dvou třídách gymnázií a na odborných školách se rozšiřuje — řádově o jednu hodinu týdně — vyučování ruského jazyka a literatury. V žádném

jiném předmětu (ačkoli by to jistě vyžadovali nutně i lekcí jiný obor) se změna takto striktně nenařizuje. Například v tělesné výchově, kterou by mladí totik potřebovali, se navrhuje školám, které "mají možnost", aby zavedly třetí hodinu tělocvičky v týdnu, a to celkovým zvýšením počtu hodin. Na to ovšem většina škol nemá ani lidí, ani finanční prostředky.

Kniha o velké herečce

Ida Kaminská, bývalá ředitelka varšavského židovského divadla, která byla svého času navržena na cenu Oskara za svůj výkon v Kadárově československém filmu "Obchod na korze", vydává právě vlastní životopis pod názvem "Můj život, moje divadlo." Kniha vyjde v nakladatelství MacMillan and Company. Herečka opustila v roce 1969 Polsko, když tam došlo k ostrému protizidovskému tažení, a žije a působí nyní v USA. V nakladatelství MacMillan vyjde na podzim víc knih z divadelního prostředí. Například sbírka esejí herečky Úty Hagenové a divadelního kritika Haskela Frankela pod názvem "Úcta k herečtví." Hagenová byla dvakrát poctěna cenou Antoinetty Peryové — tzv. "Tony Awards." V divadelním světě se proslavila vykreslením postavy Marty v Albeeho hře "Kdo se bojí Virginie Wolfové?" Filmovou roli Marty sehrála Elizabeth Taylorová.

Chmel sklizen

V hlavní chmelové oblasti — na Žatecku a Lounsku — skončila sklizeň chmele na 88000 hektarech. Česacími stroji byly letos sklizeny čtyři pětiny úrody. Počítá se s exportem téměř dvou třetin sklizně do více než 50 zemí.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu: AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatím zaplácím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

Jak se namočit celý

FERDINAND PEROUTKA

Od té chvíle, co pan Jiří Hájek dal na vědomí spisovatelům a umělcům, že nemohou přejít do nových poměrů "suchou nohou", to jest, aniž by se důkladně, nepochybně, jasnými slovy vyznali z věrnosti režimu, sledovali jsme, jak si kdo namáčí nohy. Nechceme však patřit k těm, kdo by pěstovali neoblomnou přisnost, která je snadnější v exilu než doma. "Nedáme jíst", řekl Lenin. Nebudeme kritizovat, jestliže otec čtyř dětí, jemuž režim vzal chleba, na konec hodí režimu několik žadaných slov. Každý je povinen pochopit, jaký děj se tu odehrál. Spisovatel nesmí vydat knihu ani přeložit knihu z cizího jazyka ani napsat řádku do novin. Malíř nesmí vyvěsit svůj obraz na žádné výstavě. Herec už nesmí vstoupit na divadelní prkna. Někteří dávají příklad odolnosti a odvahy. Oni udržují národní historii. Ale jsou jiní, slabší a zoufalější.

Život je krátký, knih je mnoho, a člověk si dělá seznam toho, co by v životě chtěl přečíst. Nás nikdy nenapadlo zařadit do toho knihy pana Miroslava Holuba, "spisovatele a básníka z Prahy". Budeme tedy mluvit o autorovi, od něhož jsme nikdy nic nečetli. Trochu ho může-

graci, to je povinná šablona v Praze i Moskvě: "Vždy jsem odmítal a zcela jednoznačně odmítám i dnes politickou činnost emigrace... Nemíním se nikdy setkat s kýmkoli, kdo opustil naši zemi, a při případné konfrontaci chci hájit naši socialistickou politickou linii." Dobře, dobře, nemusí se starat, exulanti v New Yorku mu dosvědčí, jak se tady roku 1967 na výstavě jednak krčil, jednak skákal s místa na místo, aby nepřišel do blízkosti někoho, kdo má doma u vlády špatné jméno, a hrozila "případná konfrontace". "V žádném období jsem neuvážoval o nějaké vnitřní emigraci a o politických úspěších svých spisů na západě". Dokonce, aby svodu bylo méně, pan Holub šel tak daleko, že se ani nikoho nezeptal, jaký úspěch by jeho spisy na západě mohly mít. Jeho projev vypadá jako ona dokonalá doznání, která v letech padesátých ve vězení vyšetřující soudcové vynutili z obžalovaných. Ale tentokrát nebylo žádné vězení, žádný vyšetřující soudce.

Pan Holub, svrchovaně něčím poděšen, dobrovolně sepsal své prohlášení a dobrovolně sám sebe nad všechnu míru zhanobil. On ovšem ví, co to dnes znamená, když někdo podepsal Manifest 2.000 slov. Je to hřích, nad nějž není. Jak mohl člověk nepochybně bázebně konstatovat, že se dopustil tak odvážné chyby? Vysvětlení, jež nyní nabízí, je naprosto zmatečné: "Můj podpis na Manifestu 2.000 slov se s odstupem jeví jako účast v ničem, k čemu jsem se nikdy nehlásil, ani před rokem 1968, ani v něm, ani po něm." "Většina mých známých se proti tomu v soukromí stavěla", píše pan Holub. On tedy byl proti tomu, jeho známí byli proti tomu, on se k tomu nehlásil a přece se k tomu přihlásil. Jaká neznámá síla tu působila proti jeho přesvědčení i proti radě známých?

Pan Holub uvádí polehčující okolnosti: "O textu 2.000 slov se se mnou nikdo neradil, nebyl jsem přítomen žádnému jednání." Asi je to pravda, asi se jen připlatil. Nabízí vysvětlení, které je asi pravdivé: myslil, že je to dovoleno. "Domníval jsem se, že situace je plně v rukou strany." Ale strana si s ním zahrála, nebyla jako skála, byla jiná československá komunistická strana roku 1968 a jiná už roku 1969. Když po invasi československá komunistická strana vydala své "Poučení z krisového vývoje", pan Holub s hrůzou se dozvěděl, že nic nebylo dovoleno, a že to, čeho se podpisem účastnil, bylo spiknutí nejen domácí, nýbrž i zahraniční. V této situaci dělá, co může. Dokazuje, že se

neúčastnil události jako myslící jednotka, nýbrž jen chytal vítr, což je menší vina. Má rád slova "dopad" a "odstup" a píše ve svém prohlášení: "Společenský dopad 2.000 slov jsem si neuvědomil, což považuji za svou chybu nejenom jako vědeckého pracovníka, ale i jako občana. Když text s historickým odstupem byl definitivně kvalifikován jako kontrarevoluční výzva, litoval jsem svého podpisu."

Pan Holub je nejprotičivější, když mluví o etice. Povídá: "Etická úvaha — a vůbec ne už nálada — nemůže objevit pravdu. Etická úvaha může mít platnost jen tehdy, když byla zjištěna pravda." Tu se ptáme, kdo zjišťuje pravdu. Dovidáme se, že nikdo jiný než politik, a každý rok jinou. Pravda, jak to pan Holub vidí, nebyla zjištěna prvním čtrnáctým sjezdem československé komunistické strany, nýbrž teprve po invasi druhým, opravným čtrnáctým sjezdem téže strany. Jak protíná, jestliže spisovatel se koří tomuto kolotoči: "Otevřeně uvádím" — praví pan Holub, "což jsem potvrdil i ve svém prohlášení v Mikrobiologickém ústavu, že můj vztah k novému stranickému a státnímu vedení je vztah úcty." Ovšem, ovšem, jistě, ale než se tato úcta plně projeví, jakýsi nevitáný démon si s p. Holubem ještě jednou zahrál. Zdá se mu, že jakž takž vysvětlil svůj podpis pod 2.000 slov. Jak my na základě jeho obšírné chabavé sumarizujeme, omlouvá se v podstatě tím, že jednal ne ze zlého úmyslu, nýbrž jen z hlouposti. To byl rok 1968. Ale přišel prosinec roku 1972, a záhadné síly, i po jeho prohlášení v Mikrobiologickém ústavu, se ještě jednou zmocnily pana Holuba a přiměly ho, aby zase něco podepsal, tentokrát petici k prezidentovi, níž se žádalo, aby věznění spisovatelé byli propuštěni. To bylo vážné, vláda mohlo se zdát, že pan Holub je nenapravitelný. Trochu ho nad tím přešla řeč. Právě stručně, že z jeho nynějšího hlediska je "zcela absurdní ta okolnost, že jsem podepsal další z mesiašských či provokacíských akcí." A hlavně slibuje, že potřeby se už tak nestane: "Jsem zcela rozhodnut na příště vůči podobným nápadům vystoupit, ostatně nemyslím, že mi někdo ještě bude něco podstrkovat". Thema pro povídku: "Ten, jemuž podstrkují."

Prohlášení pana Holuba — popel, jež nasypal na svou hlavu. "Vystupoval jsem veřejně nedobře." "Neuvědomoval jsem si." "Neviděl jsem". Nebyl ozbrojen "maximální ostražitostí". "Neschopen elementární rozva-

hy." "Lituji svého podpisu." "Odvoluji se." "Dopouštěl jsem se chyb jako vědecký pracovník i jako občan." "Podepsal jsem bez ponížení." Dal se svést, šel s těmi "jejichž politická činnost byla nekvalifikovaná, bez znalosti věci a bez rozvahy." "Kteří nedovedli nic pořádného vymyslet." "Jejichž politické spekulace byly jen provokace." "Neměl jsem odvahu." Stydí se. "Stud mi teď neublíží." "Počínal jsem si zcela absurdně."

Jeho osobní problém je asi rozřešen, dostane členství v novém svazu spisovatelů. Jaký z toho bude prospěch — když jeho literární činnost bude zachráněna? Bylo kdysi napsáno: "Tak dlouho se nevědělo, proč tyto knihy se nic nestojí, až se přišlo na to, že charakter autora za nic nestojí."

Ale jaký význam může režim přikládat tomu, že dostal do rukou ubohé, umazané, kotlavé prohlášení? Pan Holub jistě nebude pro nikoho autoritou. Přiznal se, že se choval "zcela absurdně." Lidé budou se ptát, jaká je záruka, že se nechová zcela absurdně i teď. Vynaložil velké úsilí na to, aby dokázal, že byl hloupý. Bude nepřemožitelný skepticismus o té možnosti, že by najednou byl chytrý.

Avšak v Praze i v Moskvě chtějí mít i prohlášení, kterým nikdo nevěří nebo jimiž každý pohrdá. Je to součást nějaké velké strategie. Až toto rozluštíme, budeme vědět více o této době. Zatím jen nejbližší cíl je jasný. Pan Holub se hluboce ponížil. Budiž to znamení pro ostatní, že i oni se budou muset ponížít.

Drobničky z Československa

24. září slavuje Československo sté výročí narozenin Maxe Švabinského. • Vládní výbor pro rozvíjení soustavy plánovitého řízení národního hospodářství se sešel, aby připravil šestou pětiletku. • Na záhřebském veletrhu navštívil Josef Broz-Tito také československý pavilon a více se vyjádřil o všech jeho exponátech. • Na 400 ti-

síc svazků má jediná specializovaná knihovna pro lesnictví a dřevařství na Slovensku ve Zvolení. • Století svého požárního sboru oslavili onehdy v Božím Daru na Jáchymovsku, který je nejméně výše položeným městečkem ve střední Evropě. • Kabina lanovky spadla po přetržení lana na trati Tatranská Lomnica — Skalnaté pleso. Z pětadvaceti cestujících bylo osm zraněno těžce, osm lehce. • Za více než jednu miliardu korun objednal SSSR loď v Komárenských loděnicích. • Ekonomický provoz v elektrárně v Počeradech na Lounsku začal řídit samočinný počítač, československý výrobek podniku Tesla. • Ministr Bohuslav Chmoupek odjede koncem září na pozvání mexické do Mexika. •

Pánev pro obry

Jedním z pozoruhodných exponátů na Brněnské strojírenské výstavě byl výrobek Vítkovických železáren — odlehčená lící pánev o obsahu 270 tun! Pro její konstrukci byl sestaven program pro samočinný počítač. Umožnil vypočítat napětí a deformace v libovolném bodě pláště a v libovolném průřezu prstence. Váhový koeficient této gigantické pánve je podstatně nižší než u klasických svařovaných pánví stejného obsahu. Pánev je metalizovaná uvnitř i zevně hliníkem, což je ochrana jak proti korozi tak proti účinkům vysokých teplot.

Účast na kombinátu

Československo se podílelo na výstavbě nového bulharského chemického kombinátu na výrobu syntetických vláken Svilosa v podunajském městě Svištově. Čs. odborníci se účastnili projekce a zařízení provozu regenerace chemikálií v celulóze. K výstavbě závodu, který má vyřešit surovinový problém bulharského textilního průmyslu, přispěly kromě SSSR a Maďarska také — v technologických záležitostech — Japonsko, západní Německo a další západní státy.

Sjezd učitelů ruštiny

Čs. delegace na 2. mezinárodním sjezdu učitelů ruštiny v bulharské Varně měla přes sto členů. Patřila tak k největším delegacím kongresu, jehož se účastnilo 1500 delegátů ze 46 zemí. Propagační brožura, vydaná u příležitosti sjezdu, vypočítávala, že v současné době hovoří na zeměkouli rusky přes 500 milionů lidí, ruštině se vyučuje v 81 zemích a každá čtvrtá kniha na světě je vydána v ruštině.

POKRAČUJEME V TRADICI

Po velkém úspěchu v loňském roce vyjde letos v říjnu rozšířený, 160-ti stránkový KALEX 74

bohatě ilustrovaný kalendář československého exilu.

Najdete v něm zábavu, poučení a mnoho cenných informací.

Cena kalendáře US \$6,80 včetně poštovního a poplatku za převod šeku. Platby pouze předem šekem na adresu Kalexu.

KALEX, 8 München 5, Pestalozzistr. 13, BRD

Objednávky a platby můžete zasílat již dnes!

NA LEPŠÍ
K VAŠATOVÍ

me posoudit jen z prohlášení, jež v těchto dnech rozdala československým novinám. Nezdá se nám, že něco ztrácíme tím, že ho nečteme. Mluví ve svém prohlášení o lidech, kteří si "nejčastěji berou do úst kulturní oblast". Usuzujeme z toho, že je to asi povrchové talent, který zachází se slovy velmi nedbale, snadno upadá do frázi, nemá tu konkrétní představivost, jež bývá silou spisovatele. Kdyby měl, musilo by ho napadnout, jak velká by to musila být ústa, aby se do nich vešla celá "kulturní oblast", a jak je to nevkusné.

Ale snad pan Holub byl rozčilen, když sepsal prohlášení, a neměl čas na jemnosti. Jeho prohlášení chceme vystavit za odpudivý příklad, jak člověk nejen si namočí nohy, nýbrž namočí se celý, skočí do toho po hlavě.

Pan Holub zřejmě se rozhodl podat nejdokonalejší obraz kajemníka, klečícího před brahmem. Jestliže dovědeme, řekneme, jak protivné to je. I v kapitulaci může zůstat kapka důstojnosti. I tu platí: všeho s mírou. Kapitulant se nemá pokoušet o šířavost. Na tom nezáleží, co pan Holub říká proti emi-

O pozůstalostech a dědictvích v USA a ČSSR

Charles Evan

Přicházíme teď k našim čtenářům s materiálem, o který budou mít nepochybně zájem, a který jim bude jistě užitečný, když ne hned, tedy později. Proto také jej otiskujeme na pokračování a tak, aby si jej zájemci mohli vystříhnout a uložit.

Autorem tohoto cenného, důležitého materiálu je profesor právnické fakulty Newyorské university a newyorský advokát, **Charles Evan**. Soukromoprávní otázky v mezinárodním hospodářském styku jsou částí oboru, jež vyučuje a o němž uveřejnil řadu studií. A do toho spadají také pozůstalosti a dědictví.

Z řady dotazů, které dostávám v souvislosti se zprávami o domácích a mezinárodních hospodářsko-právních událostech, seznávám velký zájem krajanů získat informace, jak tyto události ovlivňují, nebo mohou ovlivnit jejich vlastní osobní a majetkové zájmy. Takovýchto událostí je mnoho. Staršího data je dohoda o převodu určitých požitků ze sociálního pojištění ze Spojených Států do Československa a z Československa do USA. Jiné otázky se týkají československých pohledávek blokováných zde z doby druhé světové války dle zákona "Trading with the Enemy Act", a pohledávek amerických občanů proti Československu za odnětí majetku, částečně projednaných před americkou Foreign Claims Settlement Commission. Jde dále o otázky práva rodinného — velmi důležité otázky dědičné, problémy obchodních styků podniků a jednotlivců mezi Československem a Spojenými Státy a jiné. Tento výpočet není zdaleka vyčerpá-

jící. Všechny tyto a jiné hospodářské otázky mají značně komplikované právní pozadí. Přirozeně, není možné je popsat v krátkém článku a tím méně jít do podrobností, vyžadujících velmi značné odbornosti čtenáře.

Soudil jsem proto, že bych se měl alespoň velmi povšechně zmínit o skupině otázek, které se dotýkají či mohou dotknout největšího počtu našich krajanů a jejich potomstva v nejvzdálenějších generacích (byť i by si toho třeba nebyli ani vědomi), totiž pozůstalostí — dědictví. Při tom mám na mysli několik druhů dědictví. Jednak takových, ve kterých osoba zde usedlá dědí, neb může dědit majetek (nemovitý, movitý, pohledávky, práva, atd.), který je v Československu, nebo jehož vydobytí, či převod vyžadují podpory tamních soudů nebo orgánů. Jinou skupinu tvoří pozůstalosti, v nichž osoba usedlá v Československu dědí, nebo může dědit majetek, který je zde v USA (at' již se skládá z nemovitostí —

vkladů, cenných papírů — práv, či jiných hodnot.) Osoby, po nichž se dědí, mohou být usedlé, nebo zemřít zde, či tam, a být občany zdejšími, nebo tamními. Tyto okolnosti mají vliv na to, zda k projednání všech, nebo některých v úvahu přicházejících otázek budou příslušné soudy či orgány některého zdejšího státu, nebo československé a zda při rozhodování má být použito zákonů některého z amerických států (a jak známo, ty se mezi sebou liší, ježto každý ze států má své vlastní právo), nebo zákonů československých, či do jaké míry. Ale hlavně je nutno dodat, že zákony a právo amerických států je podstatně jiné, než zákony a právo československé, že i poměry v obou zemích jsou podstatně jiné, a že některé z předpisů nemožnou fungovat ve zcela jiném prostředí. Ale tyto otázky příslušnosti soudů, jakého práva má být použito a do jaké míry a zda vůbec, nebo pokud rozhodnutí soudu nebo orgánu jedné země či státu budou uznána v jiné, spadají do jednoho z nekomplikovanějších a nejspornějších právních oborů. Musím to však předeslat, poněvadž tyto soudy a orgány budou rozhodovat o tom, zda poslední vůle, nebo jiné dispozice zůstavitele pro případ smrti jsou platné, nebo neplatné, úplné, nebo neúplné, jak mají být vykládány, kdo jsou dědici a v jakém rozsahu — atd., neb zda zůstavitel nezanechal žádnou, neb jen neúplnou disposici a že proto zcela, nebo z části nastává pozůstalost dle zákona (intestacy) a pozůstalost, nebo její části, připadají tak zvaným zákonným dědicům (heirs-at-law). Není-li blízkých příbuzných, mohou takoví zákonní dědici být i příbuzní velmi vzdálení, o nichž zůstavitel za svého života třeba ani nevěděl, nebo nechtěl vědět a tím méně jim něco zanechat. A není-li jich, může pozůstalost připadnout státu. Při tom je nutno dodat, že v Československu je okruh zákonných dědiců jiný, než ve Státě New Yorku, a že jsou i jiné velké rozdíly.

Spolu se zvláštními problémy vyskytujícími se v americko-československých pozůstalostech, o nichž se blíže zmíním níže, shora uvedené skutečnosti snad trochu osvětlí i neprávnickému čtenáři důležitost odborné, pečlivě připravené poslední vůle, či jiných dispozic pro případ, bohužel, neodvratné smrti.

Musím dále předeslat, že dispozice pro případ smrti mohou být několikrát druhů a jak uvádím níže, některé z nich se nemusí hodit na takovéto pozůstalosti. Nejrozšířenější dispozicí zůstavitele pro případ smrti je poslední

vůle (testament-závět.) Předpisy o jejím vyhotovení, dispozicích, jež v ní byly učiněny a jiných otázkách jsou jiné v Československu a ve Státě New Yorku. Pokud vůbec mluvím o Spojených Státech, budu mít na mysli pro zjednodušení právo Státu New Yorku. Toto právo připouští kromě posledních vůlí na příklad otevření tak zvaného "joint account" u peněžního ústavu na jméno dvou osob s ustanovením, že v případě smrti jednoho připadne zůstatek na kontě přeživšímu. Jiná dispozice dle tohoto práva může být provedena vkladem u peněžního ústavu "in trust for" (ve prospěch) jiné osoby, které má připadnout zůstatek na kontě, zemře-li vkladatel. U nemovitostí nabytých určitým způsobem manžel existuje dle newyorského práva tak zvaná "tenancy by the entirety", v níž přeživší manžel se stane vlastníkem celé nemovitosti. Velmi obvyklá jsou také životní pojištění a jiná opatření. Přirozeně, jde o právní otázky, které nemohou zde býti projednávány. Každý případ vyžaduje zvláštního řešení a odborného prozkoumání. Existují totiž přísné předpisy jak o formách a způsobu dispozic, o ochraně různých osob (na př. v New Yorku přeživšího manžela, neb manželky, atd.) a jeden z nejdůležitějších problémů, daně, a jiné náklady. Vše to vyžaduje velmi značné odbornosti. Dědění podle zákona, tam kde zůstavitel nezanechal platné a úplné dispozice pro případ smrti, může vyvolat problémy jiné.

Pokud jde o dědění majetku z Československa do Spojených Států, musí být předesláno, že přirozeně změny hospodářského a právního systému v Československu měly ohromný vliv na tam se nacházející majetek jak tamních tak i cizích občanů. Ale z toho, co zbylo jednotlivcům a co československé právo uznává buď za tak zvané "osobní vlastnictví", neb jiný druh práva, tak zvané "soukromé vlastnictví" (při tom jde o dva různé druhy zákonných práv a omezení), v zásadě dědění je možné. Dědici (a jak shora naznačeno, kdo jimi jsou, rozhodne příslušný soud nebo orgán dle práva, které bude přicházet v úvahu), mohou být tuzemci i cizozemci.

Nachází-li se majetek tam a podléhá tamním předpisům o různých omezeních, daních, atd. vyskytne, či může se vyskytnout otázka, zda si dědic vůbec přeje dědictví přijmout (zda a jaké výhody — nebo nevýhody či břemena mu to může přinést), nebo zda chce dědictví odmítnout. O tom, jak lze dědictví odmítnout a v jaké lhůtě, opět platí zvláštní předpisy. Jednou z důležitých úvah

být, komu majetek, na který dědic by měl právo, připadne v případě odmítnutí dědictví dědicem, který na majetek měl právo v prvé řadě. Při všech úvahách a rozhodování mohou, mimo jiných, hrát úlohu skutečnosti jako na příklad, zda jde o majetek nemovitý, nebo jiný, zda dědic, pokud to tamní právo dopouští, si ho může ponechat a jaký druh vlastnictví to bude, či jaký prospěch z toho může mít, zda ho lze prodat a dosáhnout jeho skutečné hodnoty, zda výtěžek, nebo jinou zděděnou věc zde usedlý dědic může převést do USA, atd. Při převodu peněžních obnosů nutno brát v úvahu, kromě jiného, dle jakého měnového kursu (rate of exchange) přeměna korun na dolary bude provedena. O některých problémech peněžního kursu koruny v dolarech se krátce zmíním níže. Jak je známo má Československo také přísné devisové předpisy. Avšak musím dodat, že existují případy, v nichž zděděné korunové obnosy byly převedeny s povolením tamních úřadů z Československa v dolarech do USA. V případech mně známých však šlo jen o malé obnosy.

Vzhledem k tomu, že se zdá, že obnosy, které osoby usedlé v Československu dědí, neb mohou dědit v Americe, jsou nepoměrně větší než obnosy, které osoby usedlé zde dědí tam, lze se snad domnívat, že Československo může považovat za prospěšné povolovat nějaké beztak malé převody do USA. Do jaké míry a za jakých podmínek, atd. nelze předvídat.

V následující části se krátce zmíním o pozůstalostech krajanů a jejich blízkého i vzdáleného zde usedlého potomstva, kteří mají majetek zde v USA. U těchto osob, a jsou to skoro všichni, kromě jiných důležitých otázek (jichž jest mnoho) týkajících se jejich zdejších pozůstalostí vůbec, přicházejí v úvahu další dvě: Připadne, neb může snad připadnout jejich zdejší majetek neb jeho část osobám usedlým v Československu (nebo snad i jinde v cizině)? A jestliže ano, jak a kdy bude nebo má být proveden převod majetku do Československa, aby zajistil tamnímu dědici pokud možno skutečný a nejtrvalejší prospěch a zmenšil výlohy? Odpověď na prvou otázku záleží především na tom, zda zůstavitel zanechal platnou a úplnou poslední vůli-testament, nebo učinil jiné z platných dispozic pro případ smrti a na jejich obsahu. Zde kladu důraz na dvě slova: "platnou" a "úplnou." Jak již jsem částečně naznačil v předchozí části, a jak se zmíním níže, poslední vůle může být napadána u soudu, kromě jiných, často i velmi vzdálenými příbuznými, na něž jste nikdy nemysleli — nebo jste o nich ani nevěděli, kteří v případě neplatnosti poslední vůle, či její části,

TUZEX zasiláme
bezpečně a rychle

NEODKLÁDEJTE ...

TUZEX-ové poukázky jsou nejlepším prostředkem jak potěšit příbuzné ve staré vlasti.

Již 50 roků cestovní služby

vám zajistí bezstarostné a radostné cestování do Československa.

Za velmi nízkou cenu na dobu 22 až 45 dnů

NY — Praha — NY	\$ 305.00
NY — Brno — NY	\$ 325.00
NY — Piešťany — NY	\$ 337.00
NY — Bratislava — NY	\$ 325.00
NY — Košice — NY	\$ 345.00
NY — Poprad — NY	\$ 343.00
plus \$ 3.00 U. S. daň	

Tyto ceny jsou v platnosti od 1. září 1973 do 31. října 1973. Podobné nízké ceny i do jiných zemí.

Chcete-li umožnit návštěvu příbuzného do USA, navštivte TATRU pro informace anebo napište.

Pro jistotu vždy jen

TATRA TRAVEL BUREAU, Inc.

1465 SECOND AVENUE • NEW YORK, N. Y. 10021

(při 76. ulici)

Tel. RE 7-5972 — RH 4-6185

Kontinent v pohybu

Není pochyby o tom, že Latinská a Jižní Amerika se v posledních letech stává jednou z nejdůležitějších oblastí světového politického i ekonomického vývoje. Z oblastí takzvaného "Třetího světa" patří k těm, které se mohou stát platným partnerem jiných, vyspělejších zemí, a to jak hospodářsky, tak politicky. Sociálně-politický vývoj, k němuž tu — jako jinde — dochází a který prodělává — jako třeba v Chile — různé dramatické krize, vyvolává pochopitelnou pozornost dnešních společensko-ekonomických systémů. Je mnoho zájemců o tamní trhy i o vliv na politické dění.

Je nuto si uvědomit, že jde o kontinent, kde žije skoro 300 milionů obyvatel. Soustředí se tu velké surovinové zásoby: 40% všech objevených zásob mědi v západním světě, 33% železné rudy, 25% kobaltu, 18% cínu, zinku a olova, 20% nafty atd., což dohromady znamená v těžbě 22 nejdůležitějších surovin první místo ve svobodném světě. Jmenujme ještě: polovina výroby stříbra, 70% kávy a banánů, 50% cukrové třtiny, 30% kakaových bobů, dále kukuřice, pšenice, maso, bavlna, vlna, kůže, ryby, krmiva a další produkty. Přitom se Latinská Amerika podílí na světové průmyslové výrobě pouhými 8 procenty. Pokud jde o tamní vývoz, podílejí se na něm Spojené státy asi třetinou, další třetina připadá na západoevropské země, a poslední třetina na všechny ostatní. Ovšem vývoz do západoevropských zemí v posledních letech klesá, zatímco naopak dovoz z této oblasti stoupá. Velký zájem o latinskoamerické trhy projevují v poslední době všechny komunistické země. Přední zahraničněobchodní funkcionáři z východoevropských zemí se vypravili na dlouhé cesty po Jižní Americe. Nechyběl ani čs. ministr Barčák a jeho náměstek Hustoles, kteří navštívili Chile, Argentinu, Mexiko, Brazílii,

Kostariku, Venezuelu a Peru. Čs. obchodní obrat dosáhl v roce 1972 částky 125 milionů dolarů. Čs. vývoz (objem: 61,5 milionu dolarů) je samozřejmě zaměřen do zemí, od jejichž politického vývoje si dnešní pražský režim — v dohodě s politikou Moskvy — nejvíce slibuje. Československo musí podporovat především Kubu. Hodně naději se skládalo do budoucnosti vztahů s Chile, ale i Argentinou se těší zájmu pražských vyjednávačů. Plně dvě třetiny čs. vývozu — kromě jmenovaných zemí ještě do Brazílie, Peru, Mexika a Venezuely — činí stroje a zařízení. Dovozy obsahuje samozřejmě hlavně tradiční produkty: rybi moučku, kávu, vlnu, kůže, jižní ovoce, dokonce i železnou rudu. V poslední době se však z různých jihoamerických zemí dováží i zpracované nebo po-

lozpracované výrobky: vyčištěné kůže, armatury, elektrolitická měď, cín, příkrývky, masové výtahy, ovocné šťávy a konzervy, sardinky, rozpustná káva; a dají se ve výpočtu zboží najít i (pro Československo) artikly dovozně kuriózní, např. košiloviny, dámské prádlo, dětské oblečení a další textilní výrobky. Čs. vláda uzavřela v minulých měsících i řadu smluv o vědeckotechnické spolupráci, a to — kromě jmenovaných států — i s Uruguayí, Kolumbií a Ecuadorem. Tyto smlouvy se však zatím nezačaly nějak výrazně realizovat. Svědčí ovšem zcela jednoznačně o tom, jaký zájem projevuje východní Evropa o perspektivu užší styků se zeměmi dosti vzdálenými, ale politicky pro Kreml nepochybně velmi důležitými.

—Iz

Obchod a lidská práva

Mají Spojené státy poskytnout Sovětskému svazu doložku nejvyšších výhod? Pre- sident Nixon víceméně slíbil Leonidovi Brežněvovi — že se o to zasadí. O věci však rozhoduje kongres a většina jeho členů je zatím proti. Onedlouho prohlásil předseda rozpočtového výboru, poslanec Wilbur Mills, že je proti rozšíření obchodních styků se Sovětským svazem, kdyby se za ně muselo zaplatit martyriem geniů, jako je Alexander Solženicyn a Andrej Sacharov. Mezitím dva členové výboru předložili kompromisní návrh, jak řešit problém doložky nejvyšších výhod pro Sovětský svaz. Ta doložka se týká cel, která se přirážejí k ceně výrobků dovážených do Ameriky z ciziny. Clo z určitého artiklu, řekněme z litru vodky nebo z jednoho deka kaviáru, je vždycky stejné, bez ohledu na to, z které země se artikl

dováží — pokud ta země má doložku nejvyšších výhod. Když ji nemá, je clo vyšší, takže artikl stojí na americkém trhu více než výrobky téhož druhu z jiných zemí a nejde na odbyt. Spojené státy poskytly doložku nejvyšších výhod prakticky všem zemím na světě kromě několika komunistických — včetně Sovětského svazu. Sovětský svaz by rád zvýšil vývoz svého zboží do Ameriky.

Pre- sident Nixon poslal kongresu návrh zákona, podle kterého by se doložka Sovětskému svazu udělila. Senátor Jackson, poslanec Mills a poslanec Vanik však připojili k návrhu proviso — s kterým pak vyjádřila souhlas většina členů obou kamor kongresu — v tom smyslu, že doložka nejvyšších výhod nesmí být udělena žádné zemi, která nedovoluje svým občanům volně emigrovat, nebo která jim volnou emigraci prakticky znemožňuje tím, že vyžaduje horentní poplatky za vystěhovalecká víza. Henry Kissinger o věci hovořil v minulých dnech na schůzích zahraničně-politického výboru senátu a vysvětloval, že domácí politika cizích zemí, jako je například emigrační politika, se dá ovlivňovat nanejvýš cestou soukromých rozhovorů mezi diplomaty, ale nemůže být přímo předmětem vlastní zahraniční politiky. Ten kompromisní návrh, o kterém jsme se zmínili a který navrhli dva členové rozpočtového výboru, poslanci James Corman a Jerry Pettis, zní v tom smyslu, že prezident má dostat právo udělit doložku nejvyšších výhod komunistické zemi — o které shledá a sdělí kongresu, že se znatelně přibližuje k přijetí mezinárodně uznávaných zásad týkajících se lidských práv — včetně svobody projevu a práva na volnou emigraci.

Hanuš Hejny

POLITICKÝ KONEC PALMEHO?

Minulou neděli skončily ve Švédsku volby, které budily v minulých týdnech značnou pozornost celého světa. Byl zvědav, jak bude švédský volič reagovat na politiku svého ministerského předsedy Palmeho, nepříznivou jak svobodnému světu, tak i — díky svému levému zaměření — jeho vlastní zemi.

Jak výsledek voleb dokázal, úloha voliče byla opravdu nesnadná, hlavně díky tomu, že Palmeho strana, sociální

demokracie, byla v čele švédské vlády již po čtyřicet let, a občan byl s ní celkem spokojen. Uspořádané poměry v zemi to jasně dokazovaly. Zdá se nám, že opravdu jen díky Palmeho politice ztrácela v minulých letech švédská sociální demokracie od voleb k volbám.

K nehoršímu došlo nyní, kdy po další ztrátě deseti mandátů získala v parlamentě včetně hlasů komunistů jen polovinu poslanců, ze třistapade-

sát stosedmdesát pět. V praxi to znamená, že v budoucnu za prvé nebude Palme schopen ani s pomocí komunistů získat ve vládě většinu a za druhé, situace ho bude nutit ještě k těsnější spolupráci se stranou komunistickou. Jediná výhoda — která Palmemu zbyla, je možnost, že po Novém roce bude mít příležitost vypsát nové volby. Pokud ovšem k tomu bude mít dost odvahy, protože jejich výsledek může pro něho dopadnout ještě hůře.

Dnešní situace ve švédské vládě tedy neopravňuje nikterak k optimismu, dá se spíš očekávat zhoršení poměrů na všech úsecích veřejného života, hlavně na poli hospodářském. A že by tyto volby podporovaly politické postavení Palmeho ve světě — o tom také pochybujeme.

MALÉ LŽI

V západoněmecké obci Achbergu nedaleko Bodamského jezera se v polovině srpna konalo mezinárodní setkání o "třetí cestě" to jest diskuse o možnostech společenského uspořádání vně existujících systémů. Setkání pořádalo tamní Mezinárodní kulturní středisko, což je nepřímý výmluvný název vznikající organizace evropských levicových liberálů bez politické příslušnosti, zabývající se zatím spíše sociologií a sociální pedagogikou. Kromě západních Němců jsou v kuratoriu spolku i činitelé — většinou universitní profesori a vědci — ze Švýcarska, Švédska, Norska, Holandska. Jedna část letošního setkání byla také věnována zkušenostem tzv. Pražského jara, jako jednoho (jak se organizátoři domnívali) pokusu o realizaci jakési "třetí cesty". Proto na setkání hovořili prof. Šik, prof. Selucký, prof. Kosta, J. Pelikán, L. Pachman a účastnili se ho i další účastníci politického dění v Československu před pěti lety, kteří teď žijí na Západě. Pražská propaganda se zasedáním zabývala několikrát. Ale asi má špatné informator- y. Rozhlasový komentátor

například prohlásil: "Kromě emigrantských špiček na seminář přijelo asi 500 posrpnových utečenců z mnoha západních zemí, hlavně Spojených států a Kanady. Každý účastník měl zadarmo cestu tam i zpět, ubytování a stravu během celého semináře". Což je všechno dohromady síce malá lež — oproti těm grandiózním, které chrlí Východ denně už po desetiletí, ale zato od "a" do "z". Zmíněného setkání se skutečně zúčastnilo asi 500 převážně mladých lidí, ovšem pouze ze všech možných západoevropských zemí. Každý tento účastník si musel cestu, pobyt i stravu platit ze svého. Ti mladí spali většinou ve stanech — ti starší v penzionech v okolních vesnicích. Vymysly pražských propagandistů překonala už jen moskevská Literaturnaja gazeta, která napsala, že "Kongres třetí cesty" platí "americká tajná služba a rozvědky zemí Atlantického paktu". Kdo se o celé záležitosti jen trochu pověs- formoval, mohl snadno zjistit, že šlo o upřímnou, zcela neagresivní diskusi o způsobech, jak humanizovat dnešní svět. Sch

by dědili jako takzvaní zákonní dědici (heirs at law.) Nebo, zůstavitel zde zemřelý, ustanovil v poslední vůli za dědice manželku (nebo manžela), děti, nebo jiné — kteří zemřeli před ním, aniž by měl čas, neb možnost (snad pro nemoc, vysoký věk, náhlé úmrtí, neb jen opomenutí) pořídit novou poslední vůli; nebo jeho poslední vůle opoměla nějakou část jeho majetku a takto majetek, neb opomenutá část, připadne třeba těm velmi vzdáleným shora zmíněným zapomenutým příbuzným, z nichž někteří mohou být i cizinci, včetně Československa, a není-li jich, tedy státu.

(Pokrač. příště)

V Kalifornii navštívte kraj. podnik

3 Nations Wine and Dinner House

 UNITED STATES	 CZECHOSLOVAKIA	 GERMANY
CONTINENTAL SPECIALTIES HUNGARIAN & SZEGEDINER GOULASH WITH BOHEMIAN DUMPLINGS — SAUER BRATEN DOMESTIC & IMPORTED BEERS & WINES ON TAP		
LUNCH & DINNER DAILY CLOSED MONDAY		

GEORGE J. SIEBERT
13756 Arnold Drive
Telephone (707) 996-9979

GLEN ELLEN, CA.

50 mil severně od San Franciska v historickém údolí Jacka Londons. Uctivě zve Jiří Siebert, bývalý majitel "České hospůdky" v San Francisku. Jídla a bar pro Vaše pohodlí.

SPORT

V přátelském mezinárodním utkání v italské Bologni hrálo čs. reprezentační fotbalové mužstvo s místním prvotním celkem FC nerozhodně 2:2. Přehlíželo 20.000 diváků. Zápas byl poslední přípravou čs. hráčů před důležitým kvalifikačním utkáním o postup na světový šampionát s mužstvem Skotska, 26. září v Glasgowu.

Poslední zápasy I. fotbalové ligy:

Slovan-Slavíja 5:1, Lokomotíva-Plzeň 3:1, Nitra-Baník Ostrava 3:1, Prešov-Dukla 2:4, Teplice-Žilina 4:0, Trnava-VSS 1:0, Slavíja Sparta 1:0, VSS Košice-AC Nitra 1:0, Prešov-Lokomotíva 5:1, Inter-Bohemians 1:0, Žilina-Slovan 0:1, Dukla-Ostrava 0:1, Plzeň-Teplice 1:1, Brno-Trnava 1:1, Nitra-Zbrojovka 1:0, Slovan-Plzeň 1:1, Trnava-Inter 2:2, Lokomotíva-Dukla 0:2, Teplice-Prešov 4:0, Ostrava-Košice 2:0, Bohemians-Slavíja 3:1 a Sparta-Žilina 3:2.

Tabulka:

1. Dukla Praha	7	11
2. Sn Bratislava	7	11
3. SU Teplice	7	8
4. Bohemians	7	8
5. Sparta	7	8
6. Baník Ostrava	7	8
7. Tatran Prešov	7	7
8. Spartak Trnava	7	7
9. Slavíja	7	7
10. VSS Košice	7	6
11. Inter Bratislava	7	6
12. Škoda Plzeň	7	6
13. AC Nitra	7	5
14. Zbrojovka Brno	7	5
15. Lokomotíva Košice	7	5
16. ZVL Žilina	7	4

Žena a volný čas

Podle jednoho čs. průzkumu o tom, která opatření k ulehčení práce v domácnosti nejvíce vyhovují zaměstnaným ženám, stojí pro největší počet na prvním místě volný čas. Po něm s tím nákladem potravin v polotovarech, na dalších místech pak ženy uváděly: dobré vybavení kuchyně (tzv. kuchyňskou linkou) — hlídání dětí babičkou, umístění dětí v jeslích, nákup do tašky a možnost nákupu v závodní jídelně. Na otázku: "Když se vrátíte v pracovní den ze zaměstnání a splníte nezbytné práce pro rodinu — řekla byste, že se zpravidla cítíte vcelku svěží, trochu unavená, dosti unavená nebo vyčerpaná?" byla odpověď katastrofální: prakticky celá jedna polovina dotázaných se cítí dosti unavených až vyčerpaných. Pouze 9% odpovědělo, že "vcelku svěží".

Zápasy I. hokejové ligy:

Sparta-Košice 2:0, Kladno-Plzeň 0:1, Pardubice-Chomutov 3:2, Slovan-M. Č. Budějovice 3:3, Jihlava-Ostrava 5:3, Litvínov-Brno 4:2, ZKL-Tesla 2:2, Motor-Kladno 2:4, Košice-Litvínov 7:3, VŽKG-Bratislava 8:3, Chomutov-Jihlava 1:1 a Plzeň-Sparta 0:5. Tabulku vede Sparta, následovaná Teslou Pardubice.

Výsledky pátého kola II. fotbalové ligy: Bohumín-Jablonec 2:1, Vítkovice-Pov. Bystrice 0:0, Kladno-Trenčín 0:1, Bardejov-Hradec Králové 1:0, NHKG Ostrava-Třinec 2:3, Banská Bystrica-Pardubice 2:0, Martin-Ústí 5:0, Kys. N. Mesto-Prievidza 2:2. Tabulku vede Hr. Králové se sedmi body. Stejný počet bodů má i druhý Bardejov a třetí P. Bystrice.

V době, kdy američtí a kanadští hokejoví profesionálové nehráli mezi sebou ani přípravná utkání, v Československu hokejoví "amatéři" už zahájili svou mistrovskou soutěž — I. ligu. Zahajovací kolo mělo neobvyklou atmosféru, když na mnoha zimních stadiónech vládla letní vedra. Například v plzeňské kryté hale téměř 10.000 diváků sledovalo zápas místní Škody se Slovanem Bratislava za 33-ti stupňové teploty Celsia. (Okolo 91 stupňů Fahrenheita). Rozšířená první liga začala sedmého září a potrvá do poloviny května příštího roku. Bude tedy delší nežli americko-kanadská profesionální liga NHL. Výsledky 3. kola: Sparta Praha-Litvínov 4:0, Chomutov-ZKL Brno 3:7, Plzeň-Bratislava 3:1, Vítkovice-Pardubice 2:5, Č. Budějovice-Dukla Jihlava 3:3, Košice-Kladno 7:3.

Do Daltonu (Mass.) přijela skupina čs. jezdců, kteří se tam v těchto dnech zúčastní tradičních motocyklových závodů — 48. ročníku Šestidenní mezinárodní soutěže.

—pza—

Málo cukrovky?

Po halasných hlášeníh o letošní dobré sklizni obilí přicházejí teď z Československa zprávy o naopak špatné očekávané úrodě cukrové řepy. Suché počasí, které generální ředitel cukrovarnického průmyslu srovnává se suchem v roce 1947, prý úrodu podstatně ohrozilo. Nebude snad nedostatek cukru pro domácí potřebu, ale nesplní se mnohé exportní závazky. Očekávají se — vzhledem k nedostatku vody — potíže i při zpracovávání cukrovky.

Svoboda na dovolenou

Podle úřední zprávy "prezident republiky armádní generál Ludvík Svoboda odcestoval na dovolenou do SSSR". Jak prozradil předseda vlády Štrougal ve svém dožínkovém projevu v Olomouci — "pobýval na Krymu".

Antonín Dvořák v Maově Číně

Nedávno odletěl do Pekinu Filadelfský orchestr na desetidenní zájezd. Je to poprvé, co toto těleso, patřící k pěti špičkovým orchestrům USA, otevřelo bránu americko-čínské symfonické výměně. V Čínské lidové republice vystoupily už dva mezinárodní renomované orchestry: loni v březnu, jako první interpreti klasiky ze Západu koncertovali v Číně Londýnští filharmonici pod vedením dirigenta Johna Pritcharda, a po nich dovedl do Číny slavné Vídeňské filharmoniky dirigent Claudio Abbado.

Orchestr se na malé slavnosti zastavil v Šanghaji — pak letěl do Pekinu. Tam byla krátká recepce na letišti, na které členy orchestru i vedení uvítali zástupci pekinského odboru Sdružení americko-čínského přátelství a představitelé diplomatického zastupitelského úřadu USA. Z recepce odvezli hudebníky autobusy do hotelu Chienmen. Odtud se čínští hostitelé diskretně vytrhli, aby si mohli jejich američtí hosté řádně po dlouhém letu odpočinout.

Dirigent Filadelfské filharmonie Eugene Ormandy vystoupí na půdě lidové Číny během deseti dnů celkem pětkrát. Už v letadle za letu do Číny však Ormandyho pozvali, aby dirigoval jeden koncert Ústředního symfonického orchestru města Pekinu. Datum nebylo přesně určeno. Ormandyho pozvání podle všech zdvořilostních pravidel bez váhání přijal. Ředitel Filadelfského filharmoniků Bond pojal plán na návštěvu Číny už ve dnech Nixonovy návštěvy ČLR. Pekin však mlčel šest měsíců. Potom náhle přišlo pozvání. Americké ministerstvo zahraničních věcí přispělo na financování zájezdu obnosem 100.000 dolarů, stejnou sumu věnovala správa orchestru. Velká debata se rozvíjela na téma: co v Číně hrát. Ormandy vstoupil do styku s kolegy Pritchardem a Abbadem, aby se poradil o repertoáru. Dostal informace

negativního charakteru: nedozvěděl se, co má hrát, ale o co není v Číně žádný zájem: o ruskou hudbu a o literaturu s komplexní instrumentální strukturou.

S programem na několik koncertů se potom Ormandy obrátil na americké ministerstvo zahraničních věcí, které mělo repertoár dohodnout s čínskými představiteli. Odpověď zase dlouho nepřicházela. Teprve pár týdnů před zájezdem se konečně Ormandy dozvěděl, že čínská veřejnost by neměla zájem o Straussova Dona Juana ani o Debussyho Faunovo odpole. Orchester se pustil do zkoušek Třetí Beethovenovy — "Leonory" a — Dvořákovy Novosvětské! Jinak při běžných a osvědčených konstantách světové symfonické literatury uslyší Číňané ukázky symfonických děl amerických autorů Roye Harrise a Williama Schumana.

Těžkostí působila Ormandy také čínská symfonická literatura. Od kulturní revoluce z let 1966 až 1969 bylo v Číně k provádění schváleno jen velmi málo děl. Ormandy dostal z ministerstva zahraničních věcí známé klavírní koncerto Žlutá řeka, jehož kolektivním skladatelem je Ústřední pekinská filharmonická společnost. Partituru pro jednotlivé nástroje nechal Ormandy okopírovat za 1.500 dolarů. Při pekinském uvedení této eskatby bude sólistou nějaký

dosud neznámý čínský klavírista.

Další těžkostí měl Ormandy s partitúrou čínské národní hymny. Nikde ani stopy po notách. Nakonec vystopoval ve Washingtonu úpravu té hymny pro dvojistou dechovou kapelu. Ormandy se se svým asistentem dirigentem Williamem Smithem pustil do rychlé práce a hymnu rozepsal pro symfonický orchestr.

Filadelfský orchestr má 105 členů. S výpravou je v Číně dalších 35 lidí: manželky hudebníků — příslušníci orchestrální správy i zřizenci orchestru, zástupci amer. zahr. ministerstva a amerického tisku.

Strojírenský vývoz

Čs. strojírenský a hutnický vývoz dosáhne letos objemu téměř 50 miliard korun. Je to více než polovina celého čs. exportu. Skoro 60% strojírenských výrobků se ovšem vyváží do Sovětského svazu, další podstatné procento do dalších východoevropských zemí. V letech 1971-5 se do SSSR vyveze konkrétně 4500 triskových obráběcích strojů, 5600 nákladních automobilů Tatra, skoro 2000 trolejbusů, 300.000 motocyklů, 150 osobních, nákladních lodí a plovoucích bagrů. Do západní Evropy, hlavně do skandinávských zemí, dodává Československo některá energetická zařízení.

Zajímavosti ze světa

Výstava českého skla probíhá s nevšedním úspěchem ve Švédském národním muzeu ve Stockholmu. • Eugen Stanek, otec amerických šesterčat, z nichž pět zůstalo naživu, je českého původu. Staňkovi žijí v Denveru, Colorado. • Šestatřicet mrtvých si vyžádalo neštěstí letadla jugoslávské společnosti, které se zřítilo u Titogradu. • Socialisticky orientované strany získaly v norských volbách těsnou většinu. • Kanadský parlament zamítl návrh konservativní opozice na vyslovení nedůvěry vládě za to, že nedostatečně bojuje proti inflaci. • Mezinárodní technický veletrh byl zahájen v Helsinkách; jiný mezinárodní veletrh otevřeli v Teheránu. • Plnou rovnoprávnost s muži přiznává konečně ženám v San Marinu zákon, který v minulých dnech odhlasoval parlament této nejmenší republiky na světě. • Do roku 1980 má být dohotoven tunel pod La Manšským kanálem, který propojí Británii a Francii. Náklady na jeho výstavbu dosáhnou skoro 800 milionů liber šterlingů. • Egyptská vláda znovu obnovila diplomatické styky s Jordánskem. • Vedení letu Skylabu odmitlo prodloužit pobyt posádky ve vesmíru. Posádka žádala o prodloužení, protože se prý cítí velmi dobře. • 104 tisíce nezaměstnaných má v těchto týdnech Švédsko. • V Itálii zemřelo letos bezmála pět tisíc osob následkem pracovních úrazů. • Denní počet vloupání do pařížských domácností stoupl letos na 300! • V San Francisku byl podepsán protokol o poskytnutí úvěru SSSR ve výši 180 milionů dolarů. Peněz bude použito — půjčí je deset amerických bank — na výstavbu velkého komplexu na výrobu minerálních hnojiv. • Francie zakončila letošní sérii atomových výbuchů v jižní části Tichého oceánu. Vláda oficiálně odvolala varování lodím před vstupem do této oblasti. • Holandský zlatý byl revalvován o pět procent. • Jak je to doopravdy s "lochneskou příšerou" se nyní pokusí vyzkoumat skupina japonských vědců, která právě přibyla do Skotska. • Za své neoficiální návštěvy v SSSR se anglický princ-manžel Filip sešel i se sovětským prezidentem Nikol. Podgorným. • V Moskvě vyšla nová sbírka projevů a statí Leonida Brežněva "O zahraniční politice KSSS a sovětského státu." Je věnována zahraniční politice SSSR v letech 1963-4. •

Konečně mír v Laosu?

Ze tří zemí Indočíny, postižených válkou, je Laos první, kde se soupeři po sedmi měsících rozhovorů dohodli na mírovém narovnání. V pátek, 14. září, na radu astrologů přesně v 9 hodin 40 minut, podepsali zástupci vlády a opozičního Pathet Lao protokol, jímž doplnili a rozšířili dohodu o příměří — schválenou 21. února. Cereмонie i s podáváním rukou a šampaňskými připitky trvala pět minut. Odehrála se ve vile ministerského předsedy Souvanna Phoumy za přítomnosti diplomatů, mezi nimiž byli reprezentanti Spojených států, Číny a obou Vietnamů. Pětiminutovým obřadem se zakončilo krušné období dvacetileté války a začala nová doba pokusů o

další, už třetí koalici vládu v Laosu. Dohoda byla až do poslední chvíle v sázce. Komunistický Pathet Lao na začátku jednání přednesl návrhy, které byly pro něj neobyčejně příznivé. S odvoláním na rozložení bojových sil v Laosu, kde vykazuje značnou převahu, se domáhal skoro poloviny ministerských křesel v koalici vláde pro celou zemi, ale vyhrožoval si právo výhradní vlády na území, které vojensky kontroluje. Pathet Lao sice postupně se svých požadavků slevoval, ale dohoda byla umožněna teprve před týdnem, kdy sovětský vojenský attaché a americký chargé d'affaires ve Vientianne, nezávisle jeden na druhém, zprostředkovali schůzku zástup-

ců Pathet Lao s laoskou generálcí. Tato nepřímá sovětsko-americká spolupráce umožnila konečnou dohodu, která v budoucí vládě přiděluje důležitá tři ministerstva obrany, financí a vnitra, jemuž podléhá policie, zástupcům nekomunistických stran. Za ministerského předsedu byl určen 72letý Souvanna Phouma, jehož nevlastní bratr bude náměstkem ministerského předsedy.

Druhým náměstkem bude zase nekomunista. Ústřední vládě bude podřízena 42ti členná politická rada s poradním hlasem v záležitostech voleb a jiných problémů, vyplývajících z uskutečňování dohody. Zvláštní smíšená komise upraví bezpečnostní opatření pro reprezentanty Pathet Lao ve správním hlavním městě Vientianne i v královském sídelním městě Laung Prabangu. Podle protokolu se mají všechna cizí vojska na laoském území do 60ti dnů stáhnout. To znamená, že vláda ve Vientianne ztratí podporu asi 17.000 thajských vojáků a asi 200 amerických vojenských poradců. Pathet Lao přijde o 10.000 severovietnamských bojových oddílů z první linie. Asi 50.000 severovietnamských vojáků je v pohraniční oblasti mezi Laosem a severním Vietnamem, kudy vede přisunová Hočiminkova stezka. Pozorovatelé v Laosu nevěří, že všichni severovietnamští vojáci z oblasti Hočiminkovy stezky odejdou, ale Hanoj jich může odvolat velkou část a dodržet tak laoskou dohodu aspoň trochu. Nová situace ve Vietnamu ji totiž umožňuje vynechat okliku přes Laos a dopravovat posily a vojenské potřeby přímo přes čáru, která rozděluje severní a jižní Vietnam. Hanoj je tedy v situaci, že může dodržovat dohodu v Laosu porušováním dohody ve Vietnamu. Budoucí koalici vláda bude podle mínění Souvanna Phoumy ustavena do 10. října. Její poslání bude přechodné, časem ji vystřídá definitivní koalici vláda — která — soudí znalci poměrů — má lepší vyhlídky na úspěch než minulé dvě koalici vlády. Tento optimistický názor se opírá o mínění, že zahraniční velmoci, Spojené státy, Sovětský svaz — Thajsko a také severní Vietnam si přejí, aby se koalice udržela a měla úspěch. Americké velvyslanectví ve Vientianne vydalo prohlášení, v němž projevuje naději, že dohoda zajistí mír a svobodu před agresí a slibuje pokračovat v podpoře nové koalici vlády. Spojené státy se budou přirozeně řídit ustanoveními dohody a očekávají, že svrchovanost Laosu budou respektovat i všechny další strany, které se podílely na konfliktu.

F. T.

Krajanský oznamovatel

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁSTVÍ JOSEF CURDA, MARGARTENSTR. 11

... je jen 205 m od nádraží Selnau ... vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit ... rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) ... při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon, tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich, tel. 01-62 14 55.

Přes UNIONFUNK

v Zürichu seženete českého taxikáře, znalého místních poměrů, památek a vůbec všeho zajímavého.

Volejte 01-47 30 47 a žádejte pana IVANA MÁDRA.

KNIHY

všech čs. exilových nakladatelství dodává:

Oskar Krause, CH-8307 EFFRETIKON, Rebenstr. 2

Priznat Galerie ve Švýcarsku

vystavuje díla předních exilových výtvarníků — sjednejte návštěvu. Telefon — 052/324176 — Švýcarsko

Pro další podnik,

který otevírám na podzim v městě Taillfingen/Ebingen hledám mladšího, spolehlivého, samostatného českého kuchaře za nejlepších platových podmínek. — Byt k dispozici.

HOTEL-RESTAURANT-HIRSCH

Majitel Tony Kolářský

D — 7481 Sigmaringendorf

ZAJEMCI

o prodej švýcarských hodinek ve všech státech žádáme o kontakt. Vhodný vedlejší výdělek nebo hlavní zaměstnání. Zájemci z oboru mají přednost.

SLAIS-CH-2500 Biel, Postf. 255-Switzerland.

SEDĚT NEBO STÁT?

Před dvěma roky pan Philip Davis, 65-letý advokát, který bydlí na newyorském předměstí Flushing, měl cestu do města White Plains, asi hodinu cesty vlakem od New Yorku z ústředního nádraží. A vlakem se pan Davis rozhodl jet. Koupil si za dolar osmdesát centů jízdenku, nasedl a jel. Pardon: nastoupil, ale nenasedl, žádné sedadlo nebylo volné, tak musel celou cestu stát. Načej žaloval železniční společnost. Proč?

Formuloval nedávno svou pohnutku takto: "Chtěl jsem docílit, aby soudem bylo jednou pro vždycky rozhodnuto, jaké má železniční společnost povinnosti vůči pasažérům, zda mají pasažéři nárok sedět, když si koupí lístek."

Proces byl a soudce José Ramos-Lopez nyní vynesl rozsudek. Rozhodl, že železniční společnost musí panu Davisovi vrátit ten dolar osmdesát za jízdenku a nadto mu zaplatit deset dolarů jako odškodnění za nepohodlí, kterým trpěl v důsledku toho, že musel stát.

Právní zástupce železniční společnosti se ještě nerozhodl,

zda má jít s případem k odvolacímu soudu. Asi půjde, protože se tu budují precedenty. Pan Davis totiž už vyhrál jeden soudní proces se železniční společností v minulosti, v roce 1936. Tehdy jel vlakem z New Yorku do Albany a rovněž musel celou cestu stát. Žaloval pak společnost u soudu a soud rozhodl, že mu společnost musí jednak vrátit dva dolary osmdesát za jízdenku a za druhé zaplatit 45 dolarů odškodnění za nepohodlí.

H. H.

Miliontá Škodovka

Koncem srpna vyrobily Automobilové závody v Mladé Boleslavi miliontý vůz v řadě osobních automobilů Škoda 1000 MB — Škoda 100. V dubnu 1964 byla výroba "emběčka" zahájena. Tehdy sjely ročně z pásu pouze 18.653 vozů. V roce 1972 jich už bylo ročně přes 140.000. Vozy jezdí především v zemích východní Evropy (hlavně ve východním Německu), v západních zemích hlavně v Rakousku, v Belgii, Holandsku a západním Německu.

Prvních padesát

vozu pro pražské metro je na cestě z SSSR, kde byly vyrobeny. Po složité přepravě je čeká tisíc kilometrů zkušební jízdy na kačerovské dráze pod kontrolou čs. a sovětských odborníků. Vozy jsou určeny pro první pro-

Vyhoštění novináře

Vyhoštěn z Československa a zbaven akreditace byl v minulých dnech západoněmecký novinář, dopisovatel Deut-schlandsfunke H. P. Riese. Veřejnosti v ČSSR byl, prostřednictvím tisku, sdělen následující výčet jeho zločinů: hrubě porušil povinnosti akreditovaného novináře, organizoval, podněcoval, zúčastňoval se protičeskoslovenských akcí, nabádal čs. občany k protisocialistickým vystoupením, podílel se na přípravách k natáčení televizního filmu provokačního charakteru pro televizi NSR a svými články tendenčně, zkrlesle a neobjektivně informoval veřejnost NSR o životě a situaci v Československu.

Problémy trhu

Podle zpráv pražského tisku není čs. distribuce dostatečně připravena na změny v poptávce na trhu. V poslední době prý stoupla spotřeba masa, zvláště drůbeže, zeleniny a ovoce, zejména jižního — což je prý spojeno s většími nároky na dovoz, než se počítalo. Snižuje se spotřeba moučných výrobků a cukru. Na trhu průmyslových produktů stagnuje odbyt textilu, obuvi a elektrospotřebičů pro domácnost, především pro malou atraktivnost. Výroba loni dodala na trh z ohlášených 60ti nových výrobků jen polovinu. Za letošní první pololetí přišlo na trh pouze 8 nových druhů průmyslového spotřebního zboží. Ani v tomto oboru není dovoz uspokojivý.

vozní část trasy C, to jest Sokolovská — Kačerov. Vozy jsou konstruovány pro maximální rychlost v provozu 80 km za hodinu. Cestovní rychlost se má pohybovat v rozmezí 30-34 km v hodině. Rychlost autobusů pražských dopravních podniků je je 20,2 km a elektrických drah kolem 15 kilometrů za hodinu, ve středu města ovšem tato rychlost klesá na 4-6 km v hodině. Vagony jsou dlouhé přes 19 metrů, široké skoro tři metry. Pojmou 170 cestujících, z čehož je asi padesát míst k sezení. Do vozu lze však "našlapat" 262 pasažéry.

Pozitivní rozhodnutí

V Československu se připravuje povinné očkování proti tetanu. Bude zahájeno v lednu příštího roku. Do konce roku 1975 by celkově mělo být proočkováno veškeré obyvatelstvo Československa. Každého dospělého tedy v ČSSR čekají během příštích dvou let tři injekce. Tetanus nehrozí jako epidemie, za loňský rok jím onemocnělo pouze 64 lidí v ČSSR. Co je však u něho nebezpečné je to, že skoro každý druhý postižený zemře. Umírají většinou starší lidé, kteří podceňují drobná zranění a nejdou s nimi včas k lékaři.

Posklizňové potíže

Na celostátních dožínkách v Nitře si Gustáv Husák pochvaloval, jak že se letos hodně sklídilo. Vzápětí už se však hlásí potíže s velkou úrodou. Neuklízí se sláma po kombajnech. I po urgentních výzvách zbývalo koncem srpna vyklídit ještě 400.000 hektarů sklizených ploch — čímž se tak bránilo v dalších nutných pracích, hlavně v orbě. Ústřední sklizňová komise už se obává, zda zemědělské podniky stačí zvládnout očekávanou vyšší úrodu brambor a cukrovky.

MORČATA ANGLICKY

Hana Ciprisová

Před dvěma lety vyšel v Lu-
zernu v nakladatelství C. J.
Buchera německý překlad kni-
hy Ludvíka Vaculíka Morčá-
ta.

Letos vydal Third Press v
New Yorku překlad anglický.

Česky kniha neryšla. Ne-
může se s ní tedy prozatím
seznámit čtenář, kterému je
původně určena.

První Vaculíkova kniha
Sekyra vznikla roku 1966 a
rázem Vaculíka proslavila
jako vytečeného prozaika. Jak
čas zrál, stávaly se zřejmými
nové dimenze, prvním přečte-
ní nepochopené.

"Já t'a varuju před dobrý-
ma znamením," říká bratra-
nec Karel, který "prohrál
všechno až po tú dušu", a po-
zoruje "zmar dávných hod-
not," protože se narodil v
divný čas a v smutné zemi.
Jeho příbuzný, novinář-autor,
nairnější pochybnosti opti-
mista, mu odporuje. On dou-
fá.

Co se s ním událo po těch
letech, kdy čekal každým
dnem, že bude zatčen, oku-
pantská armáda byla v zemi a
všude vyrašilo "tisíc nových
bodláků"?

Psal své druhé dílo —
Morčata.

Co jsou morčata? Pokusní
králíci, živé bytosti, pěstova-
né pro potěšení a experiment.
Bezmocná a závislá na tom
kdo je vlastní. Křehké pasiv-
ní stvoření; má vůli? Proje-
ví odvahu, když je ohroženo?
"I krysa je útočnější," pře-
mýšlí hrdina knihy, otec Va-
šek, který koupil morčátko
jako dárek pro svého nej-
mladšího, ale sám je čím dál
více provokován tím bezbran-
ným tvorem až k otřesným
sebezpoznaním. Po prvé pocí-
til chuť neomezené moci ja-
ko hlavní aktér, ale i hranice,
kterými je sevřen jako ob-
jekt děje, na který nemá vliv.
Vždyť sám je morčetem, za-
běhlým v soukollí fantasma-
gorického světa.

Realie jsou normální: Mi-
sto děje: Praha. Otec, matka,
dva synové. Rodiče pracují,
dětí chodí do školy, nebo za
školu, všichni mají rádi pří-
rodu, zvířátka, jeden druhé-
ho.

Tak jako dnes žijí tisíce
tam doma.

A přece v atmosféře je ně-
co přízračného, od základů
nenormálního:

Z banky, ve které otec Vašek
pracuje, se pokoušejí zaměst-
nanci vynášet peníze, ale jsou
jim většinou zabaveny, a nik-
dy se už do oběhu nevracejí.

Kdo je záhadný inženýr
Maelström a jaké to lombar-
dování republiky předvídá?
A kdo kolega Karásek, uza-
věřený spolupracovník, zkuš-
ný choratel morčat? Blázní-
vá holčička, která předpoví-
dá smrt; opuštěný domek za
městem a na jeho dvorku v
kleci kuna, pojídač morčat —

nástroj těch, kteří by to "rá-
di viděli".

Tento podtext strachu —
náznaků, dohadů, krutosti —
zažité, nevstříbané, bezmo-
ci vybičované a předávané ne
v odplatě a sebeobraně, ale v
útoce vůči slabšímu — to bo-
hužel nejsou anticipace ge-
niálního Kafky, ale i to jsou
realie, ve kterých žijí lidé na
mnoha místech světa. A ta-
ké v zemi, zvané pořád ještě
Československo. Realie nenor-
mální, ale skutečné.

Bez ohledu na dobový i o-
sobní kontext, napsal Vaculík
znovu závažné dílo. Možná i
zde mnohé zůstává po prvním
přečtení ještě nepochopené a
nejasné. Jsou tu úvahy o prů-
měrných, kteří se po nabíd-

nutých schůdkách všeobecné
humanity vydrápou k moci a
"svornají všechno na svou
úroveň". Myšleni o dětech, o
osudu, o tom, kdy záchrana
ztraceného je ještě odvahou
a kdy šílenou marností, atd.

Kniha byla napsána v roce
1970. Když už bylo po všem.
Kdy politologové to odhado-
vali na tři až čtyři roky, ale
pak šli do vězení, a ačkoliv
se lidé stačili dovědět pravdu,
takže tentokrát už nikdo ne-
věřil a všichni věděli, začala
komedie zavr. Takáž, s ma-
lými obměnami Nesnesitelné
unavná.

A hrdina knihy, kterému
se nakonec právě podařilo za-
cit v sebeobraně "nejnebez-
pečnějšího člověka, jakého
jsem si v životě uměl před-

stavit," vidí, že v rámu dve-
ří, odkud vypadla mrtvola —
vystal další, přesně takový.
"To je právě to nejhorší,
vždycky, pomyslel si muž
trpce a chtěl zaplákat."

A přestože se doma naro-
dila mezitím malá morčátka,
a všichni ho čekali, on se už
nikdy nevrátil.

Kniha o životě a smrti, o
společném osudu.

Kniha, která řekne víc než
proklamace, statistiky i holá
fakta.

Dnes máme možnost nabíd-
nout ji svým spoluobčanům a
přátelům, protože k nim mlu-
ví v jejich jazyce.

Překlad je dílem Káči Po-
láčkové, která nejen výtečně
ovládá skryté nuance obou
jazyků, ale důkladně zná at-
mosféru. Tu, kterou překlá-
dá — Vaška, přízračnou Pra-
hu, a náhlé zvraty v životě,
stejně jako vtipky, narážky,

úsluvi, a celý ten tyátr jak
kličkuje životem druhá ztra-
cená československá genera-
ce.

Krom toho však překlada-
telka zná i svého anglického
čtenáře. Ví, která oblast je
mimo jeho osobní zkušenost,
i že mnohé situace jsou mu
nepovědomé. Ale tlumočí mu
je adekvátně, s úctou k auto-
rovi, k oběma jazykům, k dí-
lu, k jádru výpovědi. Anglic-
ky čtoucí čtenář dostává do
rukou něco, co nedokáže beze
zbytku aplikovat. Avšak neč-
te fiction. Možná, že nepochopí,
ale uvěří, a bude otřesen.
Někdy jsme si pro nesou-
rodé zkušenosti nesdělitelní.

A citlivý, vzdělaný překlada-
tel je tím, kdo staví mosty.

Citáty ze Sekyry — vydání třetí.
Československý spisovatel. 1969.
Citáty z Morčat — český, nepu-
blikovaný rukopis.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svo-
bodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideo-
logií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány
nejpovolanějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná
tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbíрка esejí, zkoumajících vztahy mezi
náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň
snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby re-
voluce davů a nových národů, měnící podobu našeho
století, nebyla revolucí nihilismu, prostě moci a smrti,
nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spolufi-
děl osudy národa a státu v tragické pomnichovské době.
(Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české
protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahu-
jících množství zajímavých a významných detailů o
tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný
útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a
Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem
poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoleté-
mu výročí narozenin tohoto politika, který spoluza-
kládal, budoval a řídil mladý československý stát. Ne-
postradatelná publikace zejména pro mladé emigran-
ty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vů-
bec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00